

De reis van de superheldin

Een analyse van narratieve modellen die betrekking hebben op de reis van de held & heldin

Rachel Rinia
S4194748
rachel.rinia@student.ru.nl
Bachelorwerkstuk
Algemene Cultuurwetenschappen
Radboud Universiteit Nijmegen
Begeleider: prof. dr. M. De Pourcq
11-3-2016

Abstract

This study analyses narrative models of the hero's and heroine's journey through the female main character of the animated film *Wonder Woman*. This film, which was directed in 2009 by Lauren Montgomery, is the object of this thesis. Specifically, this study focuses on the models created by Joseph Campbell and Maureen Murdock, that will be examined by answering the following research question: 'How does the superheroine in the animated film *Wonder Woman* relate to the narrative models of the hero's and heroine's journey created by Joseph Campbell and Maureen Murdock?'

To answer this question, the female character is examined in terms of gender. The first chapter gives a short overview of the origins of the Amazonian superhero, the representation of the warlike Amazons in classical literature and the plot of the film. The tension between masculine and feminine tendencies that are present in the character of *Wonder Woman* makes it relevant to discuss the appearance of the superheroine. In the second chapter the journey of the superheroine is analyzed according to the stages of both Campbell's as Murdock's model.

The analysis has shown that both models are inadequate to depict the journey of this superheroine, because of the tension between masculine and feminine characteristics. She appears to have primarily male characteristics, but at the end of her journey the heroine suddenly shows her emotions, which is considered to be a feminine quality. Campbell doesn't explicitly make a distinction between men and women in his model, but the model does clearly match with male values. Murdock's model also doesn't fit the main character, because the stages are focused on feminine traits and on the inner journey. Most likely there won't be a final system for the interpretation of the hero's or heroine's journey, since there are various factors involved.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Wonder Woman	8
1.1 De oorsprong van het personage Wonder Woman	8
1.2 In de voetsporen van de Amazones	10
1.3 Synopsis van de animatiefilm	12
1.4 Geërotiseerd als vrouwelijk personage	13
2. Narratieve analyse	15
2.1 De queeste van de held	15
2.2 De reis van Wonder Woman.....	18
2.2.1. Campbells model	18
2.2.2. Murdock's model	20
Conclusie	23
Bronvermelding	26
Filmografie	26
Bibliografie	27
Bijlagen.....	29

Inleiding

“Females are raised from birth to believe that they are not strong enough to compete with boys”.¹ Zo luidt een uitspraak van het hoofdpersonage in de animatiefilm *Wonder Woman*. Deze uitspraak wekte mijn interesse. De westerse beschaving wordt al sinds de oudheid als patriarchaal aangeduid. In de antieke oudheid werden vrouwen vaak als inferieur beschouwd, zoals bijvoorbeeld te zien is bij de Atheense vrouwen in deze periode die niet beschouwd werden als burgers en geen politieke rechten hadden.² Het ideaal van de Griekse samenleving in de antieke oudheid was volgens de traditionele heroïsche code exclusief mannelijk en alle relevante sociale interacties werden door enkel mannen uitgevoerd. Zij stonden aan het hoofd van de familie en het was de taak van de vrouw om zich te ontfermen over haar man, kinderen en het huishouden.³ Ook in de periodes die hierop volgen, worden het huishouden en zorgtaken vrouwelijk geconnoteerd.⁴ Het gedrag van de superheldin vormt een contrast met dit traditionele rolpatroon voor de vrouw. Het hoofdpersonage *Wonder Woman* beeldt in de film een krachtige, onafhankelijke vrouw uit, terwijl er in de rest van de wereld het idee bestaat dat vrouwen in hun fysieke kracht onderdoen aan mannen en dat ze een lagere positie in de maatschappij innemen dan mannen.

In de huidige beeldcultuur zien we een toename van sterke, vrouwelijke hoofdpersonages. *Lara Croft*, *Kill Bill*, *The Hunger Games* en *Brave* (Disney) zijn enkele voorbeelden van films met fysiek sterke, vrouwelijke hoofdpersonages. Daarnaast lijken vrouwelijke superhelden zich ook steeds vaker staande te houden naast mannelijke superhelden in films & tv-series. Onlangs werd Marvels serie *Jessica Jones* gelanceerd op Netflix: een serie met een vrouwelijk hoofdpersonage dat beschikt over superkrachten. Ook werd recent bekend gemaakt dat *Wonder Woman* in 2016 voor het eerst zal verschijnen in Warner Bros' *Batman v Superman: Dawn of Justice* en in 2017 zal de superheldin verschijnen in haar eigen film.⁵

¹ *Wonder Woman*. Montgomery, Lauren. (2009) DVD. Verenigde Staten: Warner Bros. Animation, Warner Premiere; producent: Bruce Timm.

² Blundell, Sue. (1995) *Women in Ancient Greece*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press: 128.

³ Arthur, Marilyn B. (1973) 'Early Greece: The Origins of the Western Attitude Toward Women', in: *Arethusa*. Vol. 6.1: ProQuest Information and Learning Company & Johns Hopkins University Press: 12, 13.

⁴ Tuin, Iris van der. (2007) 'Feminisme als strijdtoneel: Simone de Beauvoir en de geschiedenis van het feminisme', in: Rosemarie Buikema & Iris van der Tuin. *Gender in de media, kunst en cultuur*. Bussum: Uitgeverij Coutinho: 22.

⁵ Chitwood, Adam. (2014) 'Warner Bros. Reveals DC Movie Release Dates', in: [www.collider.com](http://collider.com/dc-movie-release-dates/). <http://collider.com/dc-movie-release-dates/> (15-12-2015).

Na enkele eerdere adaptaties van het verhaal van Wonder Woman⁶, kwam in 2009 de animatiefilm *Wonder Woman* uit. In dit bachelorwerkstuk zal deze film het onderzoeksobject zijn. Het hoofdpersonage van de film vertegenwoordigt een paradox die aanleiding geeft tot nader onderzoek. De karaktereigenschappen van Wonder Woman worden geassocieerd met mannelijkheid, maar haar vrouwelijke lichaam wordt tegelijkertijd ook benadrukt. Deze spanning is steeds vaker aanwezig bij de huidige filmische heldin.⁷

Om de reis die Wonder Woman doormaakt nader te onderzoeken, heb ik twee narratieve modellen uitgekozen die de reis van de held en heldin in verschillende fasen beschrijven. Een van deze modellen is Joseph Campbells model 'The Hero's Journey' in zijn boek *The Hero with a Thousand Faces*.⁸ Maureen Murdock reageert met haar werk *The Heroine's Journey* op het model van Campbell, omdat ze van mening is dat de verhaallijn van een vrouwelijke protagonist anders in elkaar steekt dan die van een mannelijke held.⁹ Deze modellen zullen getoetst worden door middel van het vrouwelijke hoofdpersonage van de animatiefilm *Wonder Woman*. De onderzoeksvraag die centraal staat in dit werkstuk is de volgende:

Hoe verhoudt de superheldin in de animatiefilm *Wonder Woman* zich tot de narratieve modellen van Joseph Campbell en Maureen Murdock die betrekking hebben op de reis van de held en heldin?

Deze superheldin onderscheidt zich duidelijk van de vrouwen in de 'buitenwereld'. Ze treedt dusdanig in de voetsporen van de Amazones, die tevens als 'anders' werden bestempeld door de Grieken in de periode van de antieke oudheid. Na het behandelen van de oorsprong van de stripfiguur Wonder Woman zal dit vrouwenvolk kort besproken worden. De representatie van het gedrag en het lichaam van het hoofdpersonage in de film en de verhouding tot mannelijkheid en vrouwelijkheid, speelt ook een rol bij dit onderzoek. Door de spanning tussen mannelijke en vrouwelijke waarden die te vinden is bij het hoofdpersonage wat betreft haar gedrag en haar uiterlijk, is het interessant om bij de analyse in te gaan op de genderverhoudingen. Verder worden de narratieve modellen geïntroduceerd en getoetst aan de hand van de reis van de superheldin. Is Campbells model voor de mannelijke held toepasbaar

⁶ Bron 1.

⁷ Smelik, Anneke. (2007) 'Lara Croft, Kill Bill en de strijd om theorie in feministische filmwetenschap' in: Rosemarie Buikema & Iris van der Tuin. *Gender in de media, kunst en cultuur*. Bussum: Uitgeverij Coutinho: 187, 188.

⁸ Campbell, Joseph. (2004) *The Hero with a Thousand Faces*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.

⁹ Murdock, Maureen. (1990) *The Heroine's Journey: Woman's Quest for Wholeness*. Boston: Shambhala Publications, Inc.

op de superheldin in deze animatiefilm of komen de fasen van Murdock meer overeen met de verhaallijn van het hoofdpersonage? Wat zegt het over het personage Wonder Woman wanneer de modellen wel of niet toe te passen zijn op de reis die zij doormaakt? Bestaat er een geschikt universeel model voor de reis van de held of heldin? Deze deelvragen zullen aan bod komen bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

Deze superheldin die psycholoog William Marston Moulton in het leven riep, is al vaker besproken in verschillende artikelen. Jill Lepore schrijft bijvoorbeeld over het ontstaan en de geschiedenis van het personage Wonder Woman. Ze heeft hier jaren onderzoek naar gedaan en allerlei belangrijke documenten verzameld. Volgens haar is de superheldin de schakel tussen de campagnes voor vrouwenkiesrecht in de periode van 1910 en de moeilijke positie die het feminisme een eeuw later inneemt. Wonder Woman zou in de lange periode van haar bestaan hebben gevochten voor de rechten van de vrouw.¹⁰ In Marc Edward DiPaolo's artikel 'Wonder Woman as World War II Veteran, Camp Feminist Icon, and Male Sex Fantasy' wordt het personage van de strips besproken. Hij schrijft dat het personage in de vroege stripverhalen en in de televisie adaptatie van het jaar 1970 meer wordt weergegeven als een onderhandelaar dan als een krijger; ze wordt meer verbeeld als een rolmodel voor vrouwen dan een sekssymbool. Toch zou ze gepresenteerd worden als een complex figuur die de potentie heeft om al deze dingen te zijn.¹¹ In de meeste werken waarin Wonder Woman wordt besproken, blijft het thema gender niet buiten beschouwing. Deze invalshoek speelt met name een rol bij dit onderwerp, omdat vrouwelijke superhelden in veel mindere mate voorkomen dan mannelijke superhelden. Daarnaast richten de meeste artikelen met betrekking tot Wonder Woman zich op de stripverhalen. Een analyse van de specifieke animatiefilm *Wonder Woman* is er echter nog niet.

Verder hebben verschillende geleerden geschreven over de monomythe, maar Joseph Campbell heeft dit narratief model van de heldenreis geïntroduceerd. Theoretici Murdock, Pearson en Pope zagen dat Campbell suggereerde dat de genderrollen op een verschillende manier zijn ingezet en dat zijn model niet toepasbaar is op iedereen. "this 'everyman' is no woman", aldus Nicholson, die aantoont dat het model problematisch is voor een vrouwelijk personage.¹²

¹⁰ Lepore, Jill. (2014) 'The Surprising Origin Story of Wonder Woman'. [www.smithsonianmag.com](http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/origin-story-wonder-woman-180952710/?no-ist). <http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/origin-story-wonder-woman-180952710/?no-ist>. (24-11-2015).

¹¹ DiPaolo, Marc Edward. (2007) 'Wonder Woman as World War II Veteran, Camp Feminist Icon, and Male Sex Fantasy', in: Terrence R. Wandtke (ed.). *The Amazing Transforming Superhero!: Essays on the Revision of Characters in Comic Books, Film and Television*. Jefferson: McFarland & Company, Inc.: 152.

¹² Nicholson, Sarah. (2011) 'The Problem of Woman as Hero in the Work of Joseph Campbell', in: *Feminist Theory*. Vol. 19, No. 2: 187.

Dit onderzoek is relevant, omdat het beoogt bij te dragen aan de bevindingen over de representatie van vrouwelijke hoofdpersonages in film. Het onderzoeksobject hoort thuis in het rijtje van films met krachtige, vrouwelijke personages. Ook levert dit een bijdrage aan genderstudies, omdat deze film vanuit een genderperspectief wordt geanalyseerd. Daarnaast zijn de narratieve modellen die de reis van de held en heldin belichten, nog niet eerder duidelijk naast elkaar gelegd bij een analyse van de reis van een superheldin. Het specifieke personage Wonder Woman is daarbij nog niet eerder bestudeerd middels een van deze narratieve modellen.

1. Wonder Woman

1.1 De oorsprong van het personage Wonder Woman

Wonder Woman is een superheldin die haar oorsprong heeft in de Amerikaanse stripverhalen van DC Comics. Ze is de meest populaire superheldin en afgezien van de personages Superman en Batman, bestaat Wonder Woman het langst.¹³ Haar oorsprong is te vinden in het verleden van haar schepper William Moulton Marston en de vrouwen die een rol speelden in zijn leven. Marston was onder andere professor, psycholoog, advocaat, filmmaker en schrijver. De vrouwen waar hij een relatie mee had, Elizabeth Holloway Marston en Olive Byrne, waren beiden feministen. In 1940 werd William Moulton Marston aangesteld om een nieuwe superheld te bedenken. Een jaar later maakte Wonder Woman haar debuut in *All Star Comics #8*. Het hoofdpersonage werd gebaseerd op de feministische vrouwen in zijn leven. Marston schreef zelf dat het karakter als psychologische propaganda diende voor een nieuw type vrouw, die volgens hem over de wereld moest heersen.¹⁴ Vrouwen die, net als Elizabeth, hun ouderlijk huis verlieten om te gaan studeren werden in die tijd de ‘New Women’ genoemd. Deze vrouwen die van dezelfde vrijheid wilden genieten als mannen, stonden ook wel bekend als ‘Amazones’.¹⁵

Marston wilde een positief rolmodel creëren voor meisjes, omdat er in die periode nog geen onafhankelijke, vrouwelijke voorbeelden bestonden. Volgens het herkomstverhaal van Wonder Woman creëerde haar moeder, Hippolyte, haar uit klei en kwam ze door goddelijk ingrijpen tot leven.¹⁶ Zo werd de prinses, die de Amazones Diana noemden, de enige Amazone die verwekt werd zonder afhankelijk te zijn van een man. Wonder Woman moedigt meisjes en volwassen vrouwen letterlijk aan om in zichzelf te geloven.¹⁷ Het personage Wonder Woman verscheen voor het eerst in de periode van de Tweede Wereldoorlog en de heldin spoorde vrouwen in deze periode bijvoorbeeld aan om te geloven in hun eigen kunnen en zelf te gaan werken.¹⁸ Marston creëerde een superheldin die beschikte over traditionele ‘vrouwelijke’ eigenschappen zoals sensibiliteit en affectie, maar ook traditionele ‘mannelijke’

¹³ Lepore, Jill. (2014) ‘The Surprising Origin Story of Wonder Woman’, in: *Smithsonian Magazine*.

¹⁴ Hendrix, Grady. (2007) ‘Out for Justice’. *www.nysun.com*. <http://www.nysun.com/arts/out-for-justice/67866/>. (18-11-2015).

¹⁵ Lepore (2014).

¹⁶ Bron 2.

¹⁷ Darowski, Joseph J. (2014) *The Ages of Wonder Woman: Essays on the Amazon Princess in Changing Times*. Jefferson; North Carolina; Londen: McFarland & Company, Inc., Publishers: 11.

¹⁸ Emad, Mitra C. (2006) ‘Reading Wonder Woman’s Body: Mythologies of Gender and Nation’, in: *The Journal of Popular Culture*. Vol. 39, No. 6: 961.

karacteristieken adopteerde zoals zelfvertrouwen en fysieke kracht.¹⁹ In 1943 vertelde hij in een uitgave van *The American Scholar*:

“Not even girls want to be girls so long as our feminine archetype lacks force, strength, and power. Not wanting to be girls, they don’t want to be tender, submissive, peace-loving as good women are. Women’s strong qualities have become despised because of their weakness. The obvious remedy is to create a feminine character with all the strength of Superman plus all the allure of a good and beautiful woman.”²⁰

In de film is er duidelijk een contrast te zien tussen de superheldin en de vrouwen in de ‘gewone’ wereld. Er is een specifieke scène in de film die dit contrast weergeeft. Een vrouwelijke collega van Steve vraagt hem om hulp bij het optillen van haar bureau. Wonder Woman reageert verbaasd, tilt het bureau op en vraagt haar waarom ze dit zelf niet doet. De superheldin is opgegroeid in een cultuur met andere normen en waarden dan dat men gewend is in de westerse cultuur. De spanning tussen mannelijk en vrouwelijk gedrag zien we ook terug in haar verschijning als een superheldin enerzijds en als haar kwetsbare alter ego, Diana Prince, anderzijds. De superheldin doet zich voor als Diana Prince, een onderdanige vrouw, om haar identiteit als Wonder Woman geheim te houden. In een van de laatste scènes van het verhaal is te zien dat het hoofdpersonage zich houdt aan de vrouwelijke waarden die binnen de westerse cultuur geaccepteerd zijn, wanneer ze zich als Diana Prince voordoet. Ze laat Steve de deur van de auto open doen, terwijl ze sterk genoeg is om dit zelf te doen. Ze stelt zich afhankelijk op in relatie tot de man.

Het is vaak problematisch om de begrippen mannelijkheid en vrouwelijkheid te definiëren, omdat er meerdere vormen van mannelijkheden en vrouwelijkheden naast elkaar bestaan. Bij een definitie van bijvoorbeeld mannelijkheid wordt doorgaans teruggevallen op hegemonische mannelijkheid: de constructie van mannelijkheid die de overhand heeft binnen de westerse cultuur.²¹ Binnen genderstudies wordt het inzicht van Simone de Beauvoir, dat vrouwelijkheid en mannelijkheid sociale constructies zijn, erkend. Volgens haar nemen vrouwen een ondergeschikte positie in de samenleving in ten opzichte van mannen en deze scheve verhoudingen worden keer op keer bevestigd door vastgeroeste patronen.²²

¹⁹ Marston, William Moulton. (1943) ‘Why 100,000,000 Americans Read Comics’, in: *The American Scholar*. Vol. 13, No. 1: 43. ; Philipzig, Jan. (2011) *Ideology and Power in Pre-Code Comic Books: Struggles for Cultural Space, Audience, and Meaning* (Proefschrift). Kiel University, Kiel: 162.

²⁰ Tartakovsky, Margarita M. S. (2011) ‘A Psychologist and A Superhero’. [www.psychcentral.com](http://psychcentral.com/blog/archives/2011/05/17/a-psychologist-and-a-superhero). <http://psychcentral.com/blog/archives/2011/05/17/a-psychologist-and-a-superhero>. (2-12-2015).

²¹ Connell, R. W. (1995) *Masculinities*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press: 76, 77.

²² Tuin (2007): 15.

Verschillende theoretici hebben de eigenschappen ‘actief’, ‘rationeel’ en ‘sterk’ aan mannelijkheid verbonden, terwijl de eigenschappen ‘passief’, ‘irrationeel’ en ‘afhankelijk’ voor vrouwelijkheid staan.²³ Dat bepaalde acties en handelingen bestempeld worden als mannelijk of vrouwelijk, ongeacht of deze uitgevoerd worden door een man of een vrouw, wijst erop dat gender een constructie is. Ook Judith Halberstam is van mening dat mannelijkheid niet enkel in verband kan worden gebracht met een man, maar dat mannelijkheid geconstrueerd kan worden door zowel mannen als vrouwen. Hetzelfde geldt voor vrouwelijkheid.²⁴

1.2 In de voetsporen van de Amazones

Het is handig enige informatie te hebben over de vrouwen in wiens voetsporen Wonder Woman treedt, om een uitvoerig beeld te vormen van het personage. De oorsprong van deze vrouwen, de Amazones, is twijfelachtig. In enkele antieke werken, waaronder een werk van Diodorus Siculus, worden ze gekarakteriseerd als afstammelingen van een nomadisch volk waarvan alle mannelijke leden werden vermoord door hun vrouwen.²⁵ De naam ‘amazone’ is afkomstig van het Oudgriekse woord ‘a-mazos’, dat ‘zonder borst’ betekent. Dit vrouwenvolk stond er namelijk om bekend dat zij de rechterborst van hun jongere leden verwijderden, zodat de kracht in hun rechterarm vergroot werd.²⁶ Strijd en verovering zijn thema’s die altijd terugkeren in de antieke mythen en verhalen waar de Amazones in verschijnen. De hoofdpersoon in deze verhalen wordt meestal ingevuld door een Griekse, mannelijke held, terwijl de Amazones meer op de achtergrond weergegeven worden. De geduchte Amazones komen daarentegen wel in conflict met de meest belangrijke Griekse helden zoals Bellerophon, Achilles, Herakles en Theseus.²⁷

Volgens Lorna Hardwick worden de Amazones in meerdere antieke werken als buitenstaanders aangeduid. In Herodotus’ werk komt het contrast tussen de leefwijze van de Amazones en het geïsoleerde leven van de ‘gewone’ Griekse vrouw aan bod. Herodotus is

²³ Smiler, Andrew P. (2004) ‘Thirty Years After the Discovery of Gender: Psychological Concepts and Measures of Masculinity’, in: *Sex Roles*. Vol. 50, Nos. 1/2: 17. ; Tuin (2007): 22. ; Diekman, Amanda B. & Eagly, Alice H. (2000) ‘Stereotypes as Dynamic Constructs: Women and Men of the Past, Present, and Future’, in: *Personality and Social Psychology Bulletin*. Vol. 28. No. 10: 1171 – 1188.

²⁴ Halberstam, Judith. (1998) *Female Masculinity*. Durham, Londen: Duke University Press: 1-2.

²⁵ Moser, Christian. (2015) ‘Amazons’, in: Maria Moog-Grünwald (ed.). *Brill’s New Pauly Supplements I - Volume 4 : The Reception of Myth and Mythology*. Brill.

²⁶ Moser (2015).

²⁷ Eckhart, Tammyjo. (2007) *An Author-Centered Approach to Understanding Amazons in the Ancient World*. Verenigde Staten: ProQuest Information and Learning Company: 1, 2.

van mening dat de segregatie van de Amazones staat voor de verwerping van de conventies die er bestonden over het leven van Griekse vrouwen. Dit contrast is tevens te zien in een uitspraak in Herodotus' *Historiën* die wordt toegeschreven aan de Amazones. De Amazones melden hier namelijk dat de Griekse vrouwen thuis blijven en zich bezig houden met vrouwelijke taken, terwijl zij zich vooral focussen op de jacht en niks af weten van 'vrouwenwerk'.²⁸ Daarnaast worden de waarden van mannelijkheid en vrouwelijkheid in de epen van Homerus vastgesteld door middel van de belichaming van de Amazones als 'de Ander'. Hoogleraar Josine Blok is van mening dat de Amazones door de Grieken op een bepaalde manier werden neergezet om de tegenstelling te laten zien tussen de Griekse normen en waarden over vrouwen en die van de Amazones. De Amazone, een mannelijke vrouw, werd als vreemd en niet-Grieks ervaren.²⁹ De Grieken bespeurden eigenaardige gewoonten bij dit vrouwenvolk, namelijk: een grote bewegingsvrijheid, een huwelijksmoraal waarbij mannen geen enkel gezag hadden over vrouwen en het paardrijden en wapenbezit bij de vrouwen.³⁰

Hieruit blijkt dat de Amazones als 'anders' werden beschouwd door de Grieken. Ze hadden wel een vrouwelijke genderidentiteit, maar voldeden niet aan de Griekse normen en waarden van vrouwelijkheid. De Amazones werden als barbaren gezien. Het was verwarrend voor de Grieken om te zien dat er sprake was van mannelijke karaktereigenschappen bij deze vrouwen.³¹ In de Griekse literatuur worden de mythische Amazones vaak aangehaald om de opgelegde beperkingen bij vrouwen te verantwoorden. De mythe van de Amazones gaat namelijk over een samenleving van vrouwen die gefocust is op oorlogvoering. De angst dat vrouwen de orde konden verstoren, zorgde ervoor dat de Griekse vrouwen in sociale afzondering leefden. Volgens Mary Lefkowitz werd de bevolking door middel van de mythe gewaarschuwd dat iedereen die het traditionele leven van de *oikos* (hoeksteen van de Griekse samenleving) achter zich liet, een gevaar vormde voor de samenleving.³² In de Griekse samenleving in de oudheid werden mannen bestempeld als dominant en vrouwen als ondergeschikt. Het idee van agressieve vrouwen vormde daarom een uitdaging. Toch is niet iedereen het eens met Lefkowitz. De Amazones werden namelijk niet in elke mythe agressief

²⁸ Hardwick (1990): 17.

²⁹ Blok, Josine H. (1995) *The Early Amazons: Modern and Ancient perspectives on a Persistent Myth*. Leiden: E.J. Brill: ix, 25.

³⁰ Nijpels, Anne. (2012) *Virtus bij barbaarse vrouwen: de mannelijkheid van Boudica, Zenobia en Cleopatra VII door de ogen van klassieke auteurs* (Master thesis). Universiteit van Amsterdam, Amsterdam: 10.

³¹ Blok (1995): x.

³² Hardwick (1990): 34.

verbeeld, maar ze werden ook gezien als een symbool voor heroïsche overwinning.³³ De Amazones worden dus op verschillende manieren gerepresenteerd in antieke werken, maar vertegenwoordigen over het algemeen altijd de positie van ‘de Ander’.

1.3 Synopsis van de animatiefilm

Wonder Woman is een geanimeerde speelfilm waarin de focus op Wonder Woman en haar ontstaansgeschiedenis ligt. De animatiefilm uit 2009 start met een gevecht tussen de Amazones en het leger van Ares, de god van de oorlog in de Griekse mythologie. Na een overwinning van de Amazones, verblijven de Amazones op een verborgen eiland ver van de buitenwereld waar ze Ares als gevangene zullen houden. De vrouwen zullen hier enkel met elkaar verblijven. Hippolyte, de koningin van het gezelschap, verlangt naar een dochter. Haar wens gaat in vervulling wanneer de goden leven blazen in een gestalte van klei. Ze noemt haar dochter Diana en zo wordt de eerste Amazone geboren zonder vaderfiguur. Na deze scène maakt het verhaal een sprong in de tijd. Diana is nu een jong meisje dat samen met de andere Amazones traint om haar krachten te perfectioneren. Op een dag stort er in de buurt van het eiland een gevechtsvliegtuig neer. Diana vindt de piloot van dit vliegtuig, Steve Trevor, op het eiland en ze raken verzeild in een gevecht. Steve verbaast zich over de kracht van deze vrouw. Later blijkt dat de piloot zich van geen kwaad bewust is en Hippolyte geeft het bevel om hem terug naar de ‘gewone’ wereld te brengen. De sterkste krijger van de Amazones zal deze missie moeten volbrengen. Er wordt een wedstrijd georganiseerd waarin alle vrouwen hun kracht kunnen laten zien. Ondanks dat Hippolyte haar dochter verbiedt mee te strijden, wint Diana deze wedstrijd. Ze ontvangt een kostuum en verdere bewapening van haar moeder om te dragen en zo verandert ze als het ware in Wonder Woman. In de tussentijd weet Ares met behulp van de Amazone Persephone te ontsnappen. Hij valt Washington D.C. aan met zijn leger en Wonder Woman en de andere Amazones strijden tegen hem. Ares wordt uiteindelijk gedood door Wonder Woman en zal als slaaf in de onderwereld verblijven. Nadat alle Amazones zijn teruggekeerd naar hun eiland, verlangt de heldin terug naar de westerse wereld. Hippolyta realiseert zich dat het geen goed idee was om de Amazones weg te houden bij de patriarchale wereld. De superheldin keert uiteindelijk terug naar de Verenigde Staten om de Amazones te vertegenwoordigen en het kwaad te bestrijden als Wonder Woman.³⁴

³³ Hardwick (1990): 34.

³⁴ *Wonder Woman*. Montgomery, Lauren. (2009)

1.4 Geërotiseerd als vrouwelijk personage

Het was Laura Mulvey die vaststelde dat de actieve en passieve kant van de kijkdrift, verdeeld is over de seksen. John Berger constateerde al eerder dat er in de westerse cultuur sprake is van het handelen van mannen en het verschijnen van vrouwen. Laura Mulvey toont aan de hand van de ‘mannelijke blik’ de patriarchale machtsverhoudingen aan: mannen kijken en vrouwen worden bekeken.³⁵ “Women displayed as sexual object is the leit-motiff or erotic spectacle”, schrijft Mulvey in haar werk ‘Visual Pleasure and Narrative Cinema’. Het uiterlijk van de vrouw heeft een sterke visuele en erotische impact, waarmee ze de *to-be-looked-at-ness* veroorzaakt en het verlangen van de man vertegenwoordigt.³⁶ Wonder Woman is inderdaad een personage waarbij het vrouwelijke uiterlijk niet onbelangrijk is. Volgens Marston vulden het karakter en het uiterlijk van Wonder Woman elkaar aan.³⁷ De superheldin werd al vanaf haar debuut in 1943 als een aantrekkelijke vrouw afgebeeld, maar vanaf 2001 werd het personage grotendeels overdreven seksueel afgebeeld. Wanneer het gedrag van Wonder Woman, die de kracht van de natie symboliseert in de strips in de periode van de Tweede Wereldoorlog, te mannelijk en te agressief dreigt te worden, worden de afbeeldingen van Wonder Woman steeds uitdagender.³⁸ Lauren Montgomery creëerde in *Wonder Woman* haar eigen versie van de heldin. In een interview vertelt ze dat het geanimeerde personage sterk en atletisch wilde afbeelden, zonder dat ze té mannelijk over zou komen. De heldin heeft niet het ideale zandloperfiguur, maar haar heupen zijn tamelijk smaller om haar realistischer te laten overkomen.³⁹ Wel zorgt het kostuum van Wonder Woman ervoor dat de nadruk op haar ronde vormen komt te liggen, waardoor ze in de film als vrouw geërotiseerd wordt.

Toch is er enkel in één scène in de film duidelijk sprake van de objectivering van het vrouwelijke lichaam van de heldin. Bij het aantrekken van haar kostuum wordt Wonder Woman gefragmenteerd in beeld gebracht. Verschillende gedeelten van haar lichaam zijn in close-up te zien. Wanneer ze zich heeft omgekleed en naar buiten loopt om zich te tonen, gaat de blik in een verticale beweging over haar lichaam heen vanaf haar benen. Haar vrouwelijke lichaam wordt in deze scène benadrukt. Het personage Steve Trevor is een van de toeschouwers van dit spektakel en drukt zijn goedkeuring uit door naar haar te fluiten. In deze

³⁵ Smelik (2007): 189.

³⁶ Mulvey, Laura. (1999) ‘Visual Pleasure and Narrative Cinema’, in: Leo Braudy & Marshall Cohen (eds). *Film Theory and Criticism: Introductory Readings*. New York: Oxford UP: 837.

³⁷ Darowski (2014): 14.

³⁸ Emad (2006): 982.

³⁹ Fritz, Steve. (2009) ‘Directing Wonder Woman: Talking to Lauren Montgomery’. [www.newsarama.com](http://www.newsarama.com/2208-directing-wonder-woman-talking-to-lauren-montgomery.html). <http://www.newsarama.com/2208-directing-wonder-woman-talking-to-lauren-montgomery.html>. (15-2-2016).

scène zou Steve het mannelijk publiek kunnen vertegenwoordigen dat de vrouw als object van verlangen beschouwt.

2. Narratieve analyse

2.1 De queeste van de held

Het heldendom wordt in vroegmoderne boeken over de held bijna uitsluitend toegekend aan mannen. In haar artikel ‘The Problem of Woman as Hero in the Work of Joseph Campbell’ zegt Sarah Nicholson: “even when theorists deigned to extend the potential prerogative of heroism to woman, their nod would more often than not subsume woman as subtext, a bracketed subspecies of the category Man”.⁴⁰ Hoogleraar Joseph Campbell ontwikkelde in zijn bekende werk *The Hero with a Thousand Faces* een model voor mythen en verhalen waar de held een rol in speelt.⁴¹ Deze ‘monomythe’, oftewel de reis van de held, komt gedeeltelijk overeen met eerdere narratieve modellen, zoals bijvoorbeeld het model van Vladimir Propp die een verhaal definieerde door een reeks van 31 functies.⁴² Volgens Campbell dient de universele mythe van de queeste van de held als een algemeen patroon en maakt het niet uit wat het gender is van het personage. Toch blijkt bij het analyseren van zijn fasen dat het model opgesteld is voor mannelijke personages. Theoretici Pearson en Pope merken op dat Campbell het heroïsche patroon als mannelijk beschrijft en de vrouwelijke personages definieert als godinnen en verleiders. Er is een duidelijke tweedeling te zien en Campbell suggereerde dat de genderrollen op een andere manier ingezet zijn in mythen: de vrouw werd uitgebeeld als een sentimentele dromer en de man als een actieve krijger.⁴³

Christopher Vogler, werkzaam bij grote Hollywood filmproducties, heeft Campbells invloedrijke werk herzien. In zijn werk *The Writer’s Journey: Mythic Structure for Writers* heeft Vogler de 17 fasen van Campbell teruggebracht tot 12 fasen. Vogler heeft Campbells model lichtelijk gecorrigeerd door te reflecteren op algemene thema’s die terugkeren in films.⁴⁴ In zijn werk heeft hij het aangepaste model geïllustreerd met voorbeelden uit hedendaagse films. In het volgende figuur worden Campbells fasen naast de 12 fasen van Vogler gezet:⁴⁵

⁴⁰ Nicholson (2011): 187.

⁴¹ Campbell (2004).

⁴² Propp, Vladimir. (1968) *Morphology of the Folktale*. Austin & Londen: University of Texas Press: 19-24.

⁴³ Nicholson (2011): 187 – 189.

⁴⁴ Vogler, Christopher. (2007) *The Writer’s Journey: Mythic Structure for Writers*. Studio City: Michael Wiese Productions: 5 – 9.

⁴⁵ Vogler (2007): 6. ; Campbell (2004): 45 – 226.

Act	<i>The Writer's Journey</i>	<i>The Hero with a Thousand Faces</i>
I. Departure	1. The Ordinary World	1. The Call to Adventure
	2. The Call to Adventure	2. Refusal of the Call
	3. Refusal of the Call	3. Supernatural Aid
	4. Meeting with the Mentor	4. The Crossing of the First Threshold
	5. Crossing the Threshold	5. The Belly of the Whale
II. Initiation	6. Tests, Allies and Enemies	6. The Road of Trials
	7. Approach	7. The Meeting with the Goddess
	8. The Ordeal	8. Woman as a Temptress
	9. The Reward	9. Atonement with the Father
		10. Apotheosis
III. Return		11. The Ultimate Boon
	10. The Road Back	12. Refusal of the Return
	11. The Resurrection	13. The Magic Flight
	12. Return with the Elixir	14. Rescue from Without
		15. The Crossing of the Return Threshold
		16. Master of the Two Worlds
		17. Freedom to Live

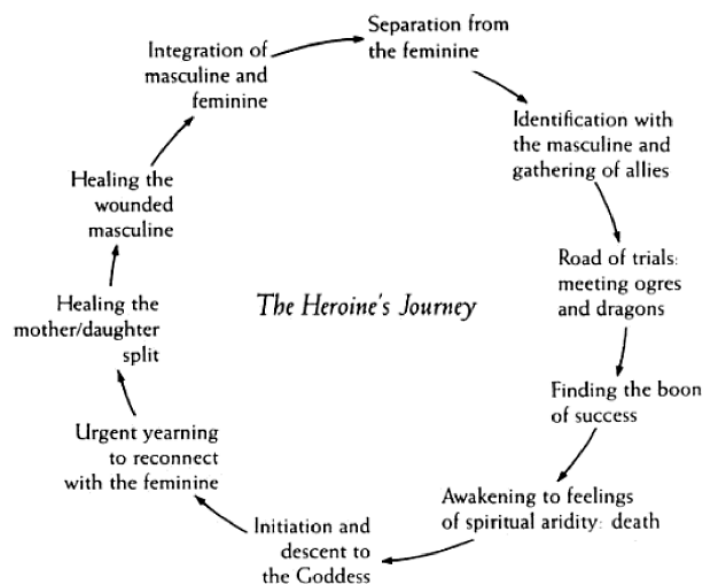
Volgens Vogler ligt er een mannelijke nadruk op de beschrijving van de held, omdat het voornamelijk mannelijke theoretici zijn geweest die over het archetype van de held schreven. Hij is van mening dat de queeste grotendeels hetzelfde is voor alle mensen, door gemeenschappelijke fasen als geboorte, groei en verval. Echter zouden vrouwen afwijkende cyclussen, ritmes en behoeften hebben. De mannelijke reis karakteriseert Vogler als een lineaire reis waarbij de doelstellingen steeds na elkaar behaald worden. De reis van een vrouwelijk personage zou volgens hem eerder een spiraal vormen, omdat dit vooral een innerlijke reis betreft door verschillende lagen heen. Bij de reis van een mannelijk personage staat het overwinnen van obstakels en het veroveren van zaken centraal, terwijl de reis van een vrouw zich vooral focust op de bescherming van haar familie en het vatten van haar emotie en schoonheid.⁴⁶

Er zijn enkele vrouwelijke theoretici die gereageerd hebben op Campbells theorie door de nadruk te leggen op het verschil tussen de mannelijke en vrouwelijke queeste. Een van

⁴⁶ Vogler (2007): xxi.

deze vrouwen is Maureen Murdock die in haar boek *The Heroine's Journey: Woman's Quest for Wholeness* een nieuw model ontwikkelt. Ze wordt dikwijls gezien als de grondlegger van het concept van de vrouwelijke reis. Volgens Murdock bestaat er over het algemeen de visie dat het vrouwen ontbreekt aan bekwaamheid, intelligentie en macht, omdat mannelijke normen als de sociale standaard worden gezien wat betreft leiderschap en succes binnen de westerse cultuur.⁴⁷ Zij is van mening dat Campbells model niet geschikt is voor de specifieke psychisch-spirituele queeste van een vrouw in de huidige periode. Ze heeft het gevoel dat enkele fasen die besproken worden in *The Hero's Journey* van toepassing zijn op de 'heroine's journey', maar dat de spirituele ontwikkeling hierbij ontbreekt. De focus zou moeten liggen op het herstel van de interne scheiding van de vrouw en haar vrouwelijke wezen.⁴⁸ Uiteraard was Murdock benieuwd hoe Joseph Campbell hierover dacht. In haar boek beschrijft Maureen Murdock dat Campbell op haar reageert met, "In the whole mythological tradition the woman is *there*. All she has to do is to realize that she's the place that people are trying to get to. When a woman realizes what her wonderful character is, she's not going to get messed up with the notion of being pseudo-male".⁴⁹ Murdock was niet tevreden met deze opvatting dat het voor vrouwen niet nodig zou zijn om een reis te maken. In de volgende figuur staan de tien fasen die Murdock beschrijft in haar model⁵⁰:

1. Separation from the feminine
2. Identification with the masculine and gathering of allies
3. Road of trials meeting ogres and dragons
4. Finding the boon of success
5. Awakening to feelings of spiritual aridity death
6. Initiation and descent to the Goddess
7. Urgent yearning to reconnect with the feminine
8. Healing the mother/daughter split
9. Healing the wounded masculine
10. Integration of masculine and feminine

⁴⁷ Murdock (1990): 29.

⁴⁸ Murdock (1990): 1.

⁴⁹ Murdock (1990): 2.

⁵⁰ Murdock (1990): 5.

2.2 De reis van Wonder Woman

2.2.1 Campbells model

Is Campbells model voor de mannelijke held toepasbaar op de vrouwelijke superheld in *Wonder Woman* of komen de fasen die Murdock beschrijft meer overeen met de reis van het hoofdpersonage van de film? Om deze vraag te beantwoorden, dient de animatiefilm geanalyseerd te worden met behulp van de narratieve modellen van Campbell en Murdock.

Allereerst zal de film geanalyseerd worden met behulp van Campbells model. Diana's queeste begint wanneer ze toestemming krijgt om een missie te voltooien in de 'gewone' wereld. Deze 'call to adventure' geeft het doel van de held aan: het beëindigen van Ares' plannen. Het is opvallend dat de fase 'refusal of the call' niet aan de orde komt bij *Wonder Woman*. In deze fase staat angst centraal. Meestal weigert de held om op avontuur te gaan, omdat hij tijdens een dergelijke missie in aanraking zal komen met een grote angst, terreur of het onbekende.⁵¹ In eerste instantie doet *Wonder Woman* inderdaad niet mee aan de wedstrijd door de bemoeienis van haar moeder, maar ze wordt in dit verhaal nooit bevangen door gevoelens van angst. Ze is niet bang om deze missie aan te nemen, maar vindt het een eer. Voor haar en de andere Amazones is het eervol om te sneuvelen in de strijd. De superheldin is vastberaden de andere Amazones te verslaan in de wedstrijd, zodat ze wordt uitgekozen om de opdracht te volbrengen.

Vervolgens beschrijft Campbell dat de reis voor helden die het avontuur niet hebben geweigerd, begint met het ontmoeten van een beschermheer die een bovennatuurlijk hulpmiddel verstrekt aan de held.⁵² Diana ontvangt voor haar vertrek naar Washington een magische bewapening van haar moeder. Ze kent Hippolyte al haar hele leven, maar de Amazonekoningin zou in deze fase wel gezien kunnen worden als Diana's beschermer. Ze krijgt een kostuum dat de Amerikaanse natie vertegenwoordigt als teken van respect en vrede, een wapenschild vervaardigd door Hephaistos uit de scherven van Zeus' schild, de lasso der waarheid geërfd van de godin Hestia en de tiara van Hippolyte. Deze magische objecten ondersteunen haar bij haar missie. Nadat ze deze objecten in ontvangst heeft genomen, verlaat Diana het eiland van de Amazones. Ze passeert de grens tussen het eiland en de buitenwereld en ze zoekt het onbekende op. Diana komt terecht in een sfeer van wedergeboorte, de 'belly of the whale'. De heldin maakt een verandering door wanneer ze aankomt in de buitenwereld.

⁵¹ Vogler (2007): 11.

⁵² Campbell (2004): 63.

In haar oude omgeving werd ze niet helemaal serieus genomen als zelfstandige vrouw. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het verbod dat Hippolyte haar oplegt om niet mee te doen aan de wedstrijd. In de nieuwe omgeving wordt Diana niet zomaar beschouwd als een van de Amazones, maar als een sterk individu dat de taak krijgt het kwaad in de wereld te bestrijden.

Verder zijn er enkele fasen binnen het ‘initiation’-gedeelte die niet aan de orde komen in de film. De stadia ‘the meeting with the goddess’, ‘woman as a temptress’ en ‘atonement with the father’ zijn amper te herkennen in het verhaal. Dit zijn tevens fasen waar het geslacht van personages van belang is. Campbells model gaat namelijk uit van een mannelijk hoofdpersonage, terwijl het hoofdkarakter in *Wonder Woman* een vrouw is. De genderrollen in deze fasen moeten in dit geval ook omgekeerd worden. Met ‘meeting with the goddess’ wordt bedoeld op het ontmoeten van een sterke vrouw met wie de held een band opbouwt. Deze ‘godin’ kan een bovennatuurlijk wezen zijn, maar het kan ook gaan om een doodgewone vrouw waar de held veel steun van krijgt. Volgens Campbell kan deze godin gerepresenteerd worden door elke vrouw.⁵³ In de film zou het personage Steve Trevor de rol van deze ‘god’ kunnen innemen, maar de ontmoeting tussen hem en het hoofdpersonage vindt al veel eerder plaats. Diana wordt al vanaf het begin van haar missie gesteund door deze man. Er is daarnaast geen ander mannelijk personage aanwezig dat Diana probeert te verleiden zodat de missie in gevaar komt. Ook de fase van verzoening met de moeder klopt niet helemaal in deze vertelling. De relatie die Diana met haar moeder heeft is niet moeizaam. Bij de start van het verhaal behandelt Hippolyte haar dochter nog als een kind, maar nadat ze de wedstrijd gewonnen heeft, erkent de koningin de kwaliteiten van Diana. Toch zou je kunnen zeggen dat Diana aan het eind van de film nog steeds de goedkeuring nodig heeft van haar moeder. In zekere zin wordt de fase dus wel gerepresenteerd, ondanks het feit dat de volgorde niet juist is aangezien dit plaatsvindt na de terugkeer van het hoofdkarakter. Volgens professor Gomez van Campbells model staat de volgorde van de fasen over het algemeen vast, maar wordt er bij enkele verhalen ietwat afgeweken van deze volgorde.⁵⁴

De andere drie fasen van het middelste gedeelte zijn duidelijker vertegenwoordigd. ‘the road of trials’ is erg belangrijk in het verhaal, omdat het doorstaan van de beproevingen leidt tot het behalen van het einddoel. Tijdens haar reis moet Wonder Woman steeds strijden tegen de volgelingen van Ares, om Ares uiteindelijk zelf te traceren en te verslaan. De dood van Ares betekent voor Diana het bereiken van haar doel, het redden van de wereld. Deze

⁵³ Campbell (2004): 109.

⁵⁴ Gomez, Rodrigo. (2013) ‘The Hero’s Journey’. www.professorgomez.files.wordpress.com/2013/08/the-heros-journey-ch-1-excerpt.pdf. (20-2-2016).

daad leidt tot de apotheose van de heldin. Het verslaan van de oorlogsgod vergt veel moed en kracht en je zou kunnen stellen dat ze door haar overwinning een goddelijke status verkrijgt. Ze vertoont geen enkel teken van angst in de laatste strijd tegen haar vijand. Deze handeling resulteert in het bereiken van het doel van de reis. ‘The ultimate boon’ is behaald na deze laatste beproeving.

Nadat de wereld gered is van het kwaad, is het tijd om terug te keren naar huis. Het hoofdpersonage is verliefd geworden op Steve en heeft er moeite mee terug te keren naar huis. Toch volgt ze de andere Amazones terug naar hun eiland. Vanaf dat moment is ze ongelukkig en dit merken anderen ook op. Haar moeder verlost Diana in principe van het verdriet dat ze heeft door haar een nieuwe missie te geven. Ze keert terug naar de ‘mannenwereld’, naar Steve en wordt ‘master of the two worlds’.

2.2.2 Murdock's model

De reis van de heldin begint volgens Murdock met de worsteling die het hoofdpersonage doormaakt. Ze probeert zich zowel fysiek als psychologisch los te maken van haar moeder, de persoon waar ze zich mee vergelijkt. Er is een spanning aanwezig tussen het verlangen naar de goedkeuring van de moeder en de behoefte om op te groeien zonder de bemoeienis van de moeder. Afstand nemen zou de enige manier zijn om deze spanning op te lossen.⁵⁵ Bij het personage Wonder Woman is dit in zekere zin ook zichtbaar. Hippolyte beschouwt haar dochter in eerste instantie nog als kind, wanneer ze haar bijvoorbeeld verbiedt om deel te nemen aan een competitie die bepaalt welke Amazone het meest strijdvaardig is. Het hoofdpersonage groeit uit tot een zelfstandig individu tijdens haar reis. Ze sluit zich bijvoorbeeld niet aan bij haar moeders oordeel over mannen, maar beoordeelt hen zelf tijdens haar reis.

Een vrouw kan zich ontwikkelen tot een ‘warrior woman’, wanneer ze het ‘mannelijke’ absorbeert en het ‘vrouwelijke’ loslaat.⁵⁶ Het hoofdpersonage identificeert zich met het ‘mannelijke’ in de zin dat ze mannelijke waarden, zoals moed en kracht omarmt. Deze identificatie met mannelijke waarden was echter al aan de orde voordat Diana afstand nam van haar moeder. In haar jeugd jaren werd ze al opgeleid tot strijder en kwam ze in aanraking met het gedachtegoed van de moedige Amazones, die het eervol vinden om te

⁵⁵ Murdock (1990): 13.

⁵⁶ Williamson, D. A. (1998) *Two Georges and the Dragon: the heroine's Journey in Selected Novels of George Eliot*. (master thesis). Ongepubliceerd manuscript, McMaster University: 47.

sterven in de strijd. De heldin uit Murdock's model wilt zichzelf vervolgens bewijzen tegenover haarzelf en anderen. De innerlijke reis wordt benadrukt, omdat de heldin in deze fase worstelt met haar eigen onzekerheden. Murdock beschrijft dat het hoofdpersonage twijfelt aan haar eigen kunnen en probeert om haar vrouwelijkheid te compenseren met het behalen van grote overwinningen.⁵⁷ Deze innerlijke strijd is niet zichtbaar bij de superheldin in de animatiefilm. Diana doorstaat wel beproevingen, maar ze is nooit onzeker over haar vaardigheden. Ze is in de meeste gevallen zelfs sterker dan de mannelijke personages in het verhaal, zoals bijvoorbeeld te zien is in een scène waar ze enkele overvallers zonder moeite verslaat.⁵⁸ Na alle beproevingen te hebben doorstaan, ervaart Diana 'the boon of success'.

Vervolgens zou er een pijnlijk stadium op deze fase volgen waardoor de heldin in Murdock's model een transformatie doormaakt. Deze heldin zou zichzelf hebben verloren in de weg naar succes, waardoor ze weer op zoek moet gaan naar zichzelf. De 'urgent yearning to reconnect with the feminine' is het gevolg hiervan. Ze zal het vrouwelijke opnieuw moeten omarmen om deze crisis te overwinnen. De heldin accepteert een paar vrouwelijke waarden en vaardigheden waar ze in het verleden over beschikte, maar bekijkt ze vanuit een ander perspectief. Het omarmen van deze vrouwelijke waarden zorgt voor het herstel van de band met haar moeder. Daarnaast ziet ze in dat er ook positieve aspecten schuilen in het mannelijke karakter. De heldin zoekt een balans tussen het mannelijke en het vrouwelijke. 'An internal marriage occurs when the woman understands the dynamics of her feminine and masculine nature and accepts them both together', meldt Williamson.⁵⁹

Op grond van deze toelichting is het zinvol te kijken of deze laatste fasen van toepassing zijn op de superheldin in *Wonder Woman*. Het hoofdpersonage keert na haar overwinning terug naar haar thuisbasis, maar dat wil niet zeggen dat ze terugkeert naar vrouwelijke waarden. Bovendien heeft ze zich nooit psychologisch losgemaakt van haar moeder. Ze vertrok niet naar de buitenwereld om afstand te nemen van haar moeder, maar om een missie te volbrengen. Moeder en dochter hebben een goede band met elkaar, waardoor het 'herstel' van deze band dus niet van toepassing is op het verhaal. Daarnaast heeft Diana zich door haar opvoeding altijd al herkend in het actieve dat geassocieerd wordt met het mannelijke. Bij haar terugkeer hecht ze dus niet opeens waarde aan vrouwelijke kenmerken die ze zou zijn verloren. Het is wel opvallend dat de emoties van het hoofdpersonage aan het einde van de reis opeens duidelijker aanwezig zijn. Ze komt bedroefd over, omdat ze haar

⁵⁷ Winkle, Chris. (2014) 'Using the Heroine's Journey'. [www.mythcreants.com](http://mythcreants.com/blog/using-the-heroines-journey/). <http://mythcreants.com/blog/using-the-heroines-journey/>. (20-11-2015).

⁵⁸ *Wonder Woman*. Montgomery, Lauren. (2009).

⁵⁹ Williamson (1998): 50.

geliefde heeft moeten achterlaten. De nadruk die er gelegd wordt op de emoties van Diana, is ontstaan in het laatste gedeelte van het verhaal. Tijdens haar reis was ze rationeel en voornamelijk bezig met actieve handelingen, terwijl haar gevoelens niet werden belicht. Er is dus geen sprake van het opnieuw omarmen van een vrouwelijke waarde.

Conclusie

Uit dit alles blijkt dat de fasen van beide narratieve modellen niet geheel toepasbaar zijn op het hoofdpersonage van deze specifieke film. Wonder Woman doorloopt wel het grootste gedeelte van de fasen van Campbells model. Ze maakt in principe een ‘mannelijke’ reis door, omdat ze actief handelt en haar obstakels overwint. Dit ‘mannelijke’ model blijkt echter geschikter te zijn dan Murdock’s ‘heroine’s journey’, omdat de innerlijke ontwikkeling van Wonder Woman in de film op de achtergrond van het verhaal blijft. Toch bieden beide modellen geen ruimte voor deze superheldin. Campbells model maakt geen expliciet onderscheid tussen mannen en vrouwen, maar is impliciet wel sterk gekleurd door mannelijke waarden. Aan de andere kant is Murdock’s model, als reactie op het ‘mannelijke’ model, gericht op bepaalde karaktereigenschappen die binnen de westerse cultuur als passend worden beschouwd voor de vrouw. Het gedrag van Wonder Woman wordt in deze specifieke film geassocieerd met mannelijkheid, omdat ze actief, rationeel en sterk wordt uitgebeeld. Als mannelijke heldin valt ze buiten beide modellen, omdat deze bestaande modellen voor de reis van de held en heldin geen rekening hebben gehouden met een heldin die voornamelijk mannelijke karaktereigenschappen bezit.

Verder is het overzichtelijk om een onderscheid te maken tussen het gedrag en het uiterlijk van Wonder Woman. Het gedrag en de karaktereigenschappen van de heldin worden hoofdzakelijk met mannelijkheid geassocieerd. In het grootste gedeelte van de film is Wonder Woman bezig met actieve zaken zoals het overwinnen van obstakels, dat centraal staat bij de reis van een mannelijke held.⁶⁰ Ze kent geen angst en haar fysieke kracht is erg groot, zelfs groter dan het merendeel van de mannelijke personages. Daarnaast zijn Kord en Krimmer van mening dat vrouwelijkheid gezien wordt als iets natuurlijks in de filmkunst, terwijl mannelijkheid een product is van een langdurige strijd die de held door moet maken.⁶¹ In dit opzicht neigt Wonder Woman meer naar het mannelijke, omdat ze door haar harde werken en vastberadenheid allerlei obstakels weet te overwinnen. Toch is ervoor gezorgd dat het hoofdpersonage niet té mannelijk uitgebeeld wordt, middels haar lichaam. Sterke, agressieve vrouwen zouden het publiek kunnen afschrikken, net als in de periode van de oudheid. Haar vrouwelijke lichaam werd in de strips vaak nog meer benadrukt, wanneer haar mannelijke karaktereigenschappen te sterk vertegenwoordigd waren, bijvoorbeeld als ze te gewelddadig

⁶⁰ Vogler (2007): xxi.

⁶¹ Kord, Susanne & Krimmer, Elisabeth. (2011) *Contemporary Hollywood Masculinities: Gender, Genre, and Politics*. New York: Palgrave Macmillan: 2.

optrad.⁶² In de film is de representatie van mannelijke en vrouwelijke waarden redelijk in balans. De vrouwelijke vormen van het hoofdpersonage worden wel benadrukt door haar kostuum, waardoor ze wordt geërotiseerd als vrouw. Echter is er nauwelijks sprake van een mannelijke blik op het personage en wordt de focus niet op haar als lustobject gelegd. De mannelijke karaktertrekken van Wonder Woman zorgen ervoor dat de superheldin grotendeels aansluit bij het model van Campbell, dat gebaseerd is op vertellingen van mannelijke helden.

De superheldin is dus net als de Amazones uit de antieke literatuur een mannelijke vrouw. Toch is er een verschil tussen de klassieke Amazones en Wonder Woman. Ze worden beiden afgeschilderd als ‘anders’, maar het vrouwenvolk uit de antieke literatuur wordt vooral afgeschilderd als barbaren. De Grieken werden vooral gewaarschuwd voor sterke vrouwen middels deze mythen. Wonder Woman wordt daarentegen juist als rolmodel voor vrouwen gezien. Vrouwen kunnen, net zoals de heldin, hun eigen problemen oplossen en concurreren met mannen. In dit opzicht voldoet Wonder Woman niet aan het klassieke rolpatroon van de vrouw binnen de westerse cultuur. In de film stellen de vrouwen uit de ‘gewone’ wereld zich afhankelijk op, terwijl Wonder Woman een onafhankelijke vrouw is. Hierbij moeten we in ons achterhoofd houden dat deze animatiefilm zich afspeelt in de periode van de Tweede Wereldoorlog. Wonder Woman doorbreekt de traditionele rolpatronen en moedigt vrouwen aan om voor zichzelf op te komen. De boodschap die deze film benadrukt, is dat vrouwen het recht hebben om op dezelfde manier behandeld te worden als mannen. Het personage Wonder Woman wordt vaak aangehaald als een feministisch icoon en de boodschap van de film sluit ook aan bij het gelijkheidsdenken van het feminisme. Binnen het gelijkheidsdenken streeft men naar de opheffing van maatschappelijke en culturele verschillen tussen mannen en vrouwen.⁶³ Ondanks dat Wonder Woman niet aan de verwachtingen voldoet wat betreft het gedrag dat gepast is voor een vrouw in de westerse cultuur, voelt ze zich wel vrouw en identificeert ze zich niet met mannen. In de gemeenschap waar ze zelf opgroeide, werd vrouwelijk juist geassocieerd met het actieve, onafhankelijkheid en kracht. Gender is immers een sociale constructie bepaald door de cultuur waarin men opgroeit.

Kortom, het feit dat Wonder Woman buiten beide modellen valt, toont aan dat deze modellen niet geschikt zijn voor heldinnen met overwegend mannelijke karaktertrekken. De modellen zijn niet adequaat genoeg. Een model waar een mannelijke heldin aan zou kunnen

⁶² Emad (2006): 982.

⁶³ Buikema, Rosemarie & Smelik, Anneke. (1993) *Vrouwenstudies in de Cultuurwetenschappen*. Muiderberg: Coutinho: 19.

voldoen, zou gebaseerd kunnen worden op Campbells model. Hierbij zouden de fasen binnen het 'initiation'-gedeelte waar het geslacht van belang is, moeten worden herzien. Dit zou tevens een specifiek model worden dat bijvoorbeeld niet gebruikt zou kunnen worden bij een vrouwelijke held. Campbell vertelt ook zelf in zijn boek dat er geen definitief systeem bestaat voor het duiden van een mythe en dat dit nooit het geval zal zijn. Volgens hem is mythologie onderworpen aan de obsessies en voorwaarden van het individu, de afkomst en de leeftijd.⁶⁴ Het zou in dit geval niet mogelijk zijn een universeel model te ontwikkelen voor de reis van de held en heldin. Er bestaan dus meerdere modellen naast elkaar, maar er is nog geen narratief model voor de reis van de superheldin met hoofdzakelijk mannelijke karaktereigenschappen.

Voor verder onderzoek zou het interessant zijn om te kijken naar de film van het ontstaansverhaal van Wonder Woman die in 2017 zal uitkomen. Er is bij deze film namelijk een verandering opgetreden. Wonder Woman komt hier niet ter wereld zonder vader, maar wordt geboren als dochter van Hippolyte en oppergod Zeus. Wonder Woman was eerder totaal niet afhankelijk van mannen, mede omdat ze geen vader had. Wanneer de superheldin een vader zou hebben, zou ze wellicht een andere perceptie hebben op mannen. Het is interessant om te kijken of dit zorgt voor een verandering in de fasen die zij doormaakt in het verhaal.

⁶⁴ Campbell (2004): 353, 354.

Bronvermelding

Filmografie

Wonder Woman. Montgomery, Lauren. (2009) DVD. Verenigde Staten: Warner Bros.
Animation, Warner Premiere; producent: Bruce Timm.

Bibliografie

- Arthur, Marilyn B. (1973) 'Early Greece: The Origins of the Western Attitude Toward Women', in: *Arethusa*. Vol. 6.1: ProQuest Information and Learning Company & Johns Hopkins University Press.
- Blok, Josine H. (1995) *The Early Amazons: Modern and Ancient perspectives on a Persistent Myth*. Leiden: E.J. Brill.
- Blundell, Sue. (1995) *Women in Ancient Greece*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Buikema, Rosemarie & Van der Tuin, Iris. (2007) *Gender in media, kunst en cultuur*. Bussum: Coutinho.
- Buikema, Rosemarie & Smelik, Anneke. (1993) *Vrouwenstudies in de Cultuurwetenschappen*. Muiderberg: Coutinho.
- Campbell, Joseph. (2004) *The Hero with a Thousand Faces*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.
- Connell, R. W. (1995) *Masculinities*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press.
- Darowski, Joseph J. (2014) *The Ages of Wonder Woman: Essays on the Amazon Princess in Changing Times*. Jefferson; North Carolina; Londen: McFarland & Company, Inc., Publishers.
- Diekman, Amanda B. & Eagly, Alice H. (2000) 'Stereotypes as Dynamic Constructs: Women and Men of the Past, Present, and Future', in: *Personality and Social Psychology Bulletin*. Vol. 28. No. 10: 1171 – 1188.
- DiPaolo, Marc Edward. (2007) 'Wonder Woman as World War II Veteran, Camp Feminist Icon, and Male Sex Fantasy', in: Terrence R. Wandtke (ed.). *The Amazing Transforming Superhero!: Essays on the Revision of Characters in Comic Books, Film and Television*. Jefferson: McFarland & Company, Inc.
- Eckhart, Tammyjo. (2007) *An Author-Centered Approach to Understanding Amazons in the Ancient World*. Verenigde Staten: ProQuest Information and Learning Company.
- Emad, Mitra C. (2006) 'Reading Wonder Woman's Body: Mythologies of Gender and Nation', in: *The Journal of Popular Culture*. Vol. 39, No. 6.
- Halberstam, Judith. (1998) *Female Masculinity*. Durham, Londen: Duke University Press.
- Hardwick, Lorna. (april 1990) 'Ancient Amazons - Heroes, Outsiders or Women?', in: *Greece & Rome*. Vol. 37, No. 1.
- Kord, Susanne & Krimmer, Elisabeth. (2011) *Contemporary Hollywood Masculinities: Gender, Genre, and Politics*. New York: Palgrave Macmillan: 2.
- Marston, William Moulton. (1943) 'Why 100,000,000 Americans Read Comics', in: *The American Scholar*. Vol. 13, No. 1: 35-44.

- Moser, Christian (2011) 'The Reception of Myth and Mythology', in: *Brill's New Pauly*. Vol. 4. Leiden: Brill.
- Mulvey, Laura. (1999) 'Visual Pleasure and Narrative Cinema', in: Leo Braudy & Marshall Cohen (eds). *Film Theory and Criticism: Introductory Readings*. New York: Oxford UP.
- Murdock, Maureen. (1990) *The Heroine's Journey: Woman's Quest for Wholeness*. Boston: Shambhala Publications, Inc.
- Nicholson, Sarah. (2011) 'The Problem of Woman as Hero in the Work of Joseph Campbell', in: *Feminist Theory*. Vol. 19, No. 2
- Nijpels, Anne. (2012) *Virtus bij barbaarse vrouwen: de mannelijkheid van Boudica, Zenobia en Cleopatra VII door de ogen van klassieke auteurs* (Master thesis). Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Philipzig, Jan. (2011) *Ideology and Power in Pre-Code Comic Books: Struggles for Cultural Space, Audience, and Meaning* (Proefschrift). Kiel University, Kiel.
- Propp, Vladimir. (1968) *Morphology of the Folktale*. Austin & Londen: University of Texas Press.
- Smelik, Anneke (2007) 'Lara Croft, Kill Bill en de strijd om theorie in feministische filmwetenschap' in: Rosemarie Buikema & Iris van der Tuin. *Gender in de media, kunst en cultuur*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Smiler, Andrew P. (2004) 'Thirty Years After the Discovery of Gender: Psychological Concepts and Measures of Masculinity', in: *Sex Roles*. Vol. 50, Nos. 1/2.
- Tuin, Iris van der. (2007) 'Feminisme als strijdtoneel: Simone de Beauvoir en de geschiedenis van het feminisme', in: Rosemarie Buikema & Iris van der Tuin. *Gender in de media, kunst en cultuur*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Vogler, Christopher. (2007) *The Writer's Journey: Mythic Structure for Writers*. Studio City: Michael Wiese Productions.
- Williamson, D. A. (1998) *Two Georges and the Dragon: the heroine's Journey in Selected Novels of George Eliot*. (master thesis). Ongepubliceerd manuscript, McMaster University.

Geraadpleegde internetbronnen

- Fritz, Steve. (2009) 'Directing Wonder Woman: Talking to Lauren Montgomery'. *www.newsarama.com*. <http://www.newsarama.com/2208-directing-wonder-woman-talking-to-lauren-montgomery.html>. (15-2-2016).
- Gomez, Rodrigo. (2013) 'The Hero's Journey'. *www.professorgomez.files.wordpress.com*. <https://professorgomez.files.wordpress.com/2013/08/the-heros-journey-ch-1-excerpt.pdf>. (20-2-2016).
- Hendrix, Grady. (2007) 'Out for Justice'. *www.nysun.com*. <http://www.nysun.com/arts/out-for-justice/67866/>. (18-11-2015).
- Lepore, Jill. (2014) 'The Last Amazon', in: *www.newyorker.com*. <http://www.newyorker.com/magazine/2014/09/22/last-amazon> (21-11-2015)
- Lepore, Jill. (2014) 'The Surprising Origin Story of Wonder Woman'. *www.smithsonianmag.com*. <http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/origin-story-wonder-woman-180952710/?no-ist>. (24-11-2015).

- Marston, William Moulton & Peter, Harry G. (18 augustus 1942) *Wonder Woman #1*.
Verenigde Staten: Wonder Woman Publishing Company, Inc.
<http://www.comics.org/issue/2268/#29432>. (16-12-2015).
- Tartakovsky, Margarita M. S. (2011) 'A Psychologist and A Superhero'.
[www.psychcentral.com](http://psychcentral.com). <http://psychcentral.com/blog/archives/2011/05/17/a-psychologist-and-a-superhero>. (2-12-2015).
- Winkle, Chris. (26 september 2014) 'Using the Heroine's Journey'. [www.mythcreants.com](http://mythcreants.com).
<http://mythcreants.com/blog/using-the-heroines-journey/>. (20-12-2015).

Bijlagen

Bron 1.

Enkele adaptaties van het Wonder Woman verhaal in het medium film:

Wonder Woman: Who's Afraid of Diana Prince? (1967) Verenigde Staten; producent: Vincent McEveety.

Wonder Woman. McEveety, Vincent. (1974) Verenigde Staten: Warner Bros. Television Distribution; producent: John D. F. Black.

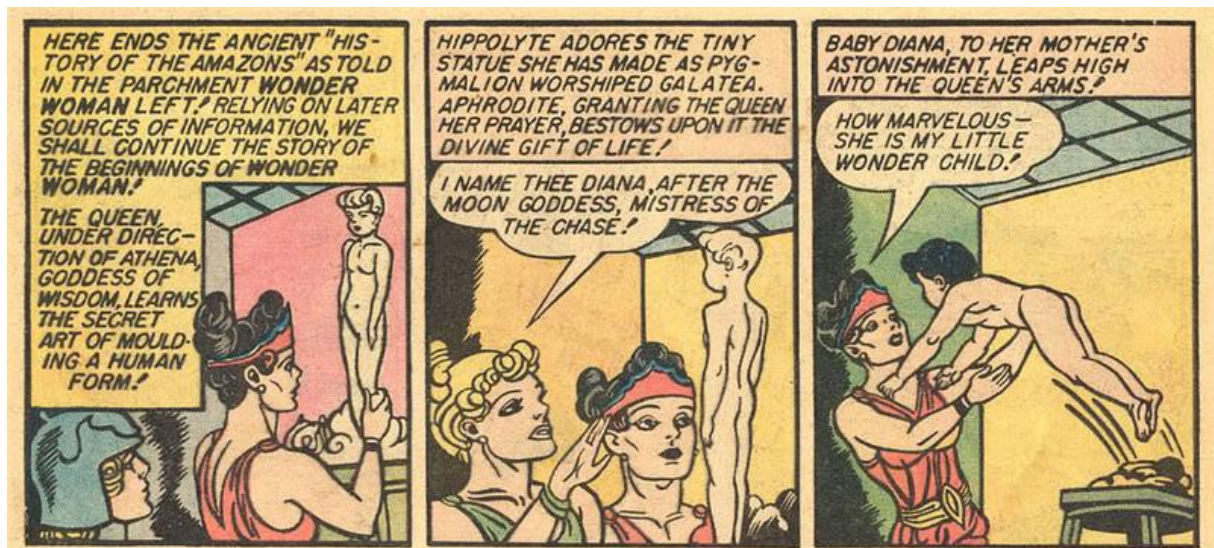
Super Friends. Nichols, Charles A. (1973) Verenigde Staten: Hanna-Barbera Productions; National Periodical Publications; producent: Iwao Takamoto.

Wonder Woman. Cramer, Douglas S. & Ross, Stanley Ralph. (7 november 1975) Verenigde Staten: Bruce Lansbury Productions, Douglas S. Cramer Company, Warner Bros.

Justice League: Crisis On Two Earths. Lauren Montgomery & Sam Liu. (2010) Verenigde Staten: Warner Premiere.

Bron 2.

Afbeelding uit een Wonder Woman strip.

Marston, William Moulton & Peter, Harry G. (18 augustus 1942) *Wonder Woman #1*. Verenigde Staten: Wonder Woman Publishing Company, Inc.